

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVIII.****Blaj, 11 Iulie 1908.****Numărul 27.****Invitare de abonament.**

Fiind la jumătatea anului, rugăm pe P. T. Abonenți, să binevoiască a-și reînnoi abonamentul.

Cei-ce sunt în restanță cu prețul foaiei, atât de pe anul acesta, cât și de pe anii trecuți, sunt rugați, să ni-l trimită fără amânare, căci lipsele sunt arzătoare.

ADMINISTRAȚIUNEA.**Partid moderat român.**

Trebue să ne ocupăm chiar aici în locul de frunte cu pretinsul partid moderat, care are o sută de capete, pe cari le ridică și în Sibiu, și în Brașov, ba chiar și în Blaj spune o foaie guvernamentală, că există un atare partid. E datorința noastră deci, să-l căutăm, și dacă există să-l privim în față și să-l întrebăm ce vrea, ce program are, cine îi e stăpânul și cu ce mijloace lucră.

Dacă ne-am putea orienta după unii articoli, ce apărură prin „Telegraful” din Sibiu, prin „Ungaria” din Cluj etc. ar trebui să credem, că acest pretins partid nu mai stă pe baza programului național, ci e bun bucuros, dacă s'ar executa legea de naționalități într-o cât se poate.

Ce înseamnă aceasta? Înseamnă, că se tinde la aceea, că poporul român se fie divizat în două tabere, unii, cari stau pe bază istorică, pe baza programului național, alții, cari în fața împrejurărilor politice află primejdioasă lupta rigidă, își pleacă capul, ținând la aceea, ca se scape și se mântuie ce poate, biziindu-se în grația stăpânitorilor. Ne întrebăm, cu ce scop vrea să se facă aceasta divizare? În folosul cui se face? În folosul poporului român de bună seamă că nu.

Sau poate ne temem?

Când am dat noi ocaziune, ca să creadă cineva, că între împrejurările actuale politice ne temem, ne clătinăm în credința biruinței cauzei noastre și că în fața politicei guvernului de astăzi vrem să abzicem de a lupta pentru drepturile poporului român, și că e o necesitate ca să se „modereze” programul național după bunăplăcerea guvernului? Programul politic a unui popor este un lucru sfânt. Mare să fie aceea sguduitură, care se cutremure un popor întreg în credința, că idealul acela, care a unit cătra o țintă generații, care a călăuzit un neam întreg în bine și în rău acum să fie considerat, cu mintea ușoară în câteva clipe de inutil, absurd, necorăspunzător, numai pentru că în fața împrejurărilor politice nu aduce decât suferință. Un program politic nu poate fi alterat de împrejurări politice, pe cum un popor conștient nu poate fi vacilator, confus, temător în credința sa politică.

Și se nu gândim noi, că un program cât de moderat nu vor pretinde să fie și mai moderat și cel ce și-a dat degetul, trebue să-și dea mâna întreagă. Căci astfel sunt astăzi împrejurările politice, înzădar vreau unii să se înșele cu gândul, că e destul dacă guvernul execută legea de naționalități, la ce așa se spune, că guvernul e și aplicat. Dar ce a mai rămas din legea aceea de naționalități până în ziua de astăzi?

Legile subsecvente au abrogat unul după altul paragrafi concilianți ai legii de naționalități, la care le place unora să se provoace. Fie siguri așa zișii moderați, că chiar și când și-ar croi pretenziunile lor ad minimum, și atunci ar fi considerați de ultraiști, cu idei centrifugale. „Budapesta Hirlap” a spus-o franc, că mai întâi să ne predăm, apoi ei se vor gândi după

aceea, că oare ce ar fi cu cale totuși să ne dee.

Nu este nici o trebuință să ne moderăm programul politic, cu toate, că poate să ne așteptăm, că vor veni și zile mai grele pentru noi. Poate să ne așteptăm la suferințe mari, dar este doară un lucru logic, că drepturi nici câștiga nici apăra nu se pot fără suferințe. Maghiari înșiși stăpânitorii nostri de astăzi, cari atât de bine își înțeleg rolul de stăpân, au trebuit să treacă prin multe suferințe până ce și-au eluptat și numai atâta independență. Vom suferi și noi, dar nu ne vom vinde sufletul, nu ne vom clătina în credință, că soarele dreptății și al biruinței cauzei noastre are să răsară.

Mai eclatant exemplu pentru noi, ca să nu desperăm în nici o situație politică, fie aceea oricât de dificilă pentru noi, ca schimbările politice generale din țara noastră nu ni-s'a dat niciodată. Încă ne sunt tuturor în memoria isprăvile guvernului Fejérvári, disolvarea cu forța a dietei și numirea comisarilor imperiali, ca să frângă rezistența comitatelor.

Nu s-au aflat destui moderați și la maghiari, cari au aspirat nu numai la portofoliile ministeriale, dar cari erau gata a intra în slujba oficianților delăturați pentru rezistență? N'au fost oare atunci destui, care s'au clătina în credință, că un popor nu poate rezista forței și nu sa poate opune armatei și minunea minunilor în 6 Aprilie după mai bine de o jumătate de an. s'au împăcat regele cu maghiarii și ce s'au ales din moderații căpătuiți? Au fost alungați, delăturați, stigmatizați de trădători și astăzi trăiesc izolați și ascunși. Aceștia încă au crezut, că un program politic a unui popor se poate ticlui după cum sunt împrejurările politice. Un popor conștient de valoarea sa nu nu poate să aibă decât o credință

politică și dacă într'adevăr s'ar afla bărbați de valoare de ai noștri, cari ar crede, că a sosit timpul, că acest popor să se schimbe amăsurat cerințelor politice de astăzi ar fi o greșală, care și-ar lăsa să se simtă efectele sale pe ani înainte.

Aceea o credem și noi, că nu interesul poporului nostru are lipsă de partid moderat, fără are lipsă de el guvernul. În lupta ce se va desfășura, fără îndoială între Curtea din Viena și guvernul maghiar în jurul chestiunii armatei, vor avea lipsă de noi, ca se demonstreze în fața Vienei, că pentru pretenziunile aceste toată țara e la spatele guvernului. Ei dacă guvernul are lipsă de partid moderat român, lasă să și-l creeze el și nu să îl dăm noi deagata.

Las' să-și pună fișpani români și alți slujbași de încredere ai săi, cari apoi în sfera lor lucre după planurile guvernului, dacă sunt expositurile lui. Căci ar fi tare rău, dacă inteligența noastră s'ar lăsa ademenită de glasuri false, cari folosind situația actuală politică, încearcă să ne facă să desperăm într'un viitor mai bun. Și când ne-am divizat noi, oare cine ar avea folos din aceasta?

Proselitism. Asta e soarta noastră a greco-catolicilor: să fim atacați pe toate tonurile și adese cu armele cele mai josnice și când e vorbă să ne apărăm toată lumea să scoală în capul nostru, că facem proselitism, ori și mai frumos „halaripuri confesionale.“ Ziarele noastre sar ca mușcate când cetesc ceva ispravă curat unită, dar tac ca peștele, când vreau să astupe adevăratele „halaripuri confesionale“ ale neuniților.

Recomandăm colegilor dela celelalte foi scrisoarea de mai jos.

Onorată Redacțiune! Apare în America o foaie românească sub titlul „America“, redactată de trei preoți neuniți. Foaia aceasta de luni de zile aproape în fiecare număr aduce cele mai netrebnice atacuri la adresa bisericii gr.-cat. Atăcarea și ponegrirea acestei biserici i-a devenit așa zicând pânea de toate zilele. E superflu să dovedesc aceasta cu citate; ori cine își poate procura 3—4 numeri din numita foaie, pentru a se convinge de adevărul acestui fapt trist; cu citate am putea umplea foaia noastră întreagă.

Mi-aduc aminte de un prim articol — regret, că n'am păstrat acel număr căci n'am cugetat, că voi avea trebuință de el — în care prezintă biserica gr.-cat. ca un adevărat blăstăm pentru români, ca un simplu instrument de maghiarizare, din a cărui ghiare ar scăpa bucuros credincioșii și și-ar lua refugiul în sinul bisericii dreptcredincioase a răsăritului, dar nu-i lasă ticălosul de guvern maghiar, căci atunci nu i-ar putea prinde în jugul maghiarizării.

Fiindcă atacurile acestea se țineau lanț, părintele Dr. Epaminonda Lucaciu s'a văzut îndemnat să scoată și dânsul o modestă foaie, „Catholicul American“, pentru a riposta cât se poate loviturile urei și pizmei și pentru a spăla tina cu care improșcă în-

continuu foaia „America“. Părintele Lucaciu a fost silit să facă acest pas, până n'a fi renumele bisericii sale cu desăvârșire discreditat înaintea poporului. Într'unul din ultimii numeri arată „Catholicul American“, că biserica unită totuși nu e tocmai așa blăstăm mare pentru români, precum o prezintă foaia celor trei preoți ortodocși, ba în unele privințe chiar și din punct de vedere național e mai avantajoasă decât cea gr.-orientală. Un astfel de avantaj e de exemplu acela, că forul nostru suprem disciplinar nu e guvernul maghiar, care reabilitază în mod volnic preoții destituiți de Consistoare, ci Scaunul Papal, care nici când nu va fi influențat de șovinism; așa d. e. părintelui Dr. Vasile Lucaciu, izgonit de guvernul maghiar, Sfinția Sa Papa din Roma i-a restituit oficiul și beneficiul.

Acțiunea aceasta de apărare nu-i convine părintelui Ioan Moța dela „Libertatea“ (nici celor dela „Tribuna“). În ultimul număr al acestei foi părintele Ioan Moța umple două coloane cu infierarea „Halaripurilor confesionale“. Se înțelege, că despre cele întâmplate pe partea ortodoxă nici nu pomeneste, deși așa știm, că „America“ vine în toate redacțiile noastre*), prin urmare și la „Libertatea“. Precum se vede, părerea dlui Moța e, că gr.-catolicii sunt datori să sufere toate ofensele și toate ghioldurile ortodocșilor, n'au dreptul nici să se apere, ci au să tacă din gură. Triumviratul dela „America“ însă poate continua „halaripurile“, în dragă voie.

Ar fi de dorit, că dacă părintele Moța cu tot prețul vrea să-și câștige merite prin timbrarea „halaripurilor confesionale“, să binevoiască a purcede în viitor cu mai multă

*) Noi n'am fost fericiți (!) s'o vedem. Red. U.

FOIȚĂ.

RUXANDA.

— *Nuvelă originală a «Unirii».* —

(Continuare).

7

— Iacă ce vreau: vreau, Ruxando, să bagi de seamă cu cine ai de a face; ca nu cumva să dai mâna lui Bogdan, ca să nu faci singură necinste casei tale, că ar fi mare păcat pentru Dumnezeu de jupânul Iancu și de jupâneasa Smaranda.

— Auzi, Ruxando, ce-ți zice logofătul? Ia-n mă rog, de acum să nu te mai văd umblând cu fumuri în cap, să te astâmperi, să nu mai mergi la curte, c'o pățești, — o povățui maică-sa.

— Iea mai ie, logofete, un paliciu de vin, că-i fi ostenind de atâta vorbă... grăi vornicul.

— Oameni buni, urmă logofătul cu chef proaspăt, Măria Sa a cerut de donăori mâna Elisavetei, poate ați auzit, fca craiului polon, Alexandru, — dar unde a voit să i-o dea? l'a respins tot de două ori. De dragul ei ne-am războit cu Leșii, și la urma urmei cu ce ne-am ales? Cu foamete, cu sărăcie în țară.

— Într'adevăr, că pentru nimica toată ne-am fuptat, reluă jupânul Iancu, clătînând din cap.

— Și de-ar fi numai atâta, ce zic, ba să vedeți, Bogdan pe noi, oameni creștini, țară creștină, vrea să ne vândă, vrea să ne închine la Turci, la niște păgâni. Mai ști, că mâni, poimâni se lapadă chiar de legea noastră și se păgânește...

— Doamne ferește, ce spui logofete, să nu grăești într'un ceas rău! Doamne sfinte, auzi, să-și vândă legea la păgâni!? Ferească-l Dumnezeu și Maica Preceastă, asta chiar că nu i-ași mai dori-o... vorbea bătrâna făcându-și cruce de mirare.

Apoi, urmă mai departe logofătul, ca mâni poimâni îl vezi răsturnat dela cârmă. Pe sub ascuns se uneltesc vicleșuguri și răskoale, pentru a pune la domnie pe frate-său, Petru Rareș, om cu mult mai destoinic, cu mult mai priceput și bărbat cu inimă mai omenoasă, și creștin cu frica de Dumnezeu. El acum e dus la Craiul Leșilor, să ceară ajutoare împotriva lui Bogdan. Cum se vede, ni-om război iară!...

— Doamne ferește! iară război, iar sânge! oftă dureros jupânul Iancu, n'ajunge atâta pacoste pe capul Țării, acum trebuie să se războiască frați cu frați de același sânge?

— Dă, așa-i, cum grăești, mână Trifăilă, dar dacă boierilor le place mai mult Rareș Vodă, atunci ce-i de făcut? El vrea să închine Țara nu la păgâni, ci la Leși, oameni cinstiți și credincioși, creștini ca și noi, și cu ajutorul Leșiei credem, că vom

dovedi să-l punem pe scaunul Țării Moldovenești în locul acestei jivine!...

— Dar lasă, că vicleni ca Leșii nu mai găsești, cât fi lumea și pământul — vorbea vornicul Mușat. — Vorba Măriei Sale, Ștefan Vodă, de sfântă pomenire, că Turcu-i turc, dar credincios, iar Leahu-i vulpe și cu două fețe.

— În urma urmei Cel sfânt știe, ce se va alege, dar eu unul cred, că Bogdan nu mai are multe zile la cârmă... Și Doamne, de s'ar mântui odată cu dânsul, căci unde s'au mai pomenit atâtea neînțelegeri între boeri, atâtea nemulțumiri între curteni, atâtea urziri ascunse printre popor împotriva lui Vodă — ca tocmai pr vremea asta?

Trecuse de miezul nopții. Afară suflă un vânt puternic și prin bezna nopții Trifăilă se îndreptă spre curtea domnească. Lumina se stânse și la Mușătești. Suceava întregă eră cufundată în visuri și peste lumea troenită de somn stăpânea luna, vecinic neadormită.

(Va urmă).

Onoare e ca și juneța: odată pierdută nu s'ă mai redobândește. (C.)

Fiecare om are un drept firesc la onoarea sa, și oricine cearcă a i-o compromite e mai rău decât un hoț, care te atacă în drumul mare spre a-ți fură punga. (Ch.)

echitate și mai mult simț de dreptate. Să nu creadă, ca tot ce e gr-cat., eo ipso e rău, și tot ce e gr-oriental, eo ipso e bun.

Zaharie German.

Bienaliștii și congrua.

Trei articole s'au părăndat în coloanele „Unirei“, aspru și contra mișcării pornită de preoții cu teologie de doi ani, în cestiunea congruei. Din toate trei cel scris de părintele Tătar a fost singurul, care s'a apropiat mai tare de adevăr; iar cele două să par a fi efluxul unei nesocotiri naive numai. — N'am voit să polemizez nici cu unul, dară după ce în articolul intitulat „Mișcarea bienaliștilor“ din nrul 19 al „Unirei“ să vedește și un cuant mare de maliție, în interesul cauzei și a dreptății sunt nevoit a lamuri întreaga afacere, ca să nu ne conzidere nime, — și îndeosebi aceia, cari să prea grăbesc cu opinia lor, — de revoluționari.

S'au zis și scris, cu litere cursive chiar, că noi adevărații cu teologie de doi ani nu suntem îndreptățiți a pretinde o îmbunătățire a sortei noastre materiale, pentru că ne-am obligat a ne îndestula cu cât ne oferă parochia în care suntem. — O afirmare expusă în forma aceasta nu corăspunde adevărului, și dacă să susține și acum o putem conzidera de bazaconie, pentru că nu să poate motiva. — Tot ce nu să poate motiva în mod firesc să socotește de iscoditură. Apoi *motivele și documentele* cu cari s'ar putea proba afirmarea aceasta, mi să par, că sunt în lună. — Nu înțeleg cum au venit autorul articolului acestuia la idea aceea să deie ceva în public ce nu cunoaște deplin?

Am auzit o declarațiune de felul acesta însă altfel formulată și altfel expusă, așa încât înțelesul din declarațiunea ce ni s'au făcut oficios așa stă departe de acela al articolului, ca pământul de Saturn. Și cine și poate crede, că ne-am obligat a trăi numai din venitele ce le avem din parochie, și cine o poate dovedi aceasta? N'am fi oare cei mai de ris, dacă am refusa cea ce ni să imbie, și imbiindu-ne nu am fi socotiți oare cu dreptul de lași, dacă nu am arăta cu motive convingătoare, că să face la toți preoții deopotrivă nedreptate, și atunci când congrua foarte just nu s'ar conzidera de o respătire îndreptătită. — Aici dispută nu mai încap. Recunoaștem și admitem, că nu pe baza și condiționat de congrua *am cerut noi și credincioșii nostri* să fim priimiți la teologie. Dar oare care dintre frații cu teologie de 4 ani au ocupat o parochie cu condiția să i-se deie congrua? Nu s'au mulțumit oare și unul și altul cu venitele cei dă parochia? Eu așa cred, că da, pentru că dacă care-va puneă astfel de condiții nici când nu ar fi ajuns la „rang și pâne“ cel puțin ca preot. Pentru că congrua o dă statul și nu biserica, apoi în sensul dreptului canonic biserica și statul sunt două concepte sau mai corect două corporațiuni morale independente una de alta și cu diverse natură și scopuri. Așa dară nu sunt nici rudenii, prin urmare nu ne putem socoti în drept să pretindem nimica dela stat. E adevăr, că lucrările noastre aduc fructe și pentru stat, dar apoi acele în ultima analiză aparțin activității noastre și datorințele ce le avem

ni-le impune biserica autonomă unde statul nu să poate amesteca. Că apoi statul, ca un patron al tuturor confesiunilor să ofere la intervența Arhierilor să îmbunătățiască soarta preoțimei, ofertul acesta nu-l putem conzidera, ca o obligațiune din partea lui față de noi, ci ca un dar numai. Și la dar cu toții avem drept fără conziderare la cualificație. Sau nu este așa?

Deci dacă cerem, ca congrua să se împărțiască egal și la toți deopotrivă nu ne revoltăm nici în contra statului, nici în contra biserice și cu atât mai puțin în contra fraților „fricoși“. Acțiunea ce am pornit în cestiunea congruei decurge în marginile licite a canoanelor bisericei noastre și e insinuată Excelenței Sale Înalt Prea Sfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit. Atunci când am fi voit, ca să ne eluțăm dreptul, — care înzadar să încearcă să-l dispute frații, — fără observarea celor ce sunt a să lua în conziderare o știm face, dar n'am voit și nu voim. Repetez nu voim revoluție, nu voim să ne dimitem la mijloace incompatibile cu statul de preot, ci pe cale cinstită, între marginile loialității și a buneicuviniță vom merge și cerca dreptul nostru până la ultima treaptă. Și de vom izbuti folosul va fi al nostru. Iar de nu vom ieși învingători, vom avea convingerea morală, că am făcut totul să delăturăm o nedreptate, o pată rușinoasă ce apasă întreaga preoțime fără conziderare la demnitate și cualificație. Căci când se vor face categorii între preot și preot va fi pusă o rușine, o blamă pe întreaga preoțime. Și dacă noi cei ce ne uităm de jos la frații din vârful smochinului vom putea delătura nedreptatea ce să face numai la preoțime. ne vom înălța moralmente mai sus decât ceia ce astăzi ne privesc de sus cu dispreț. Și în ori care caz vom fi mândri, că am știut da dovezi la lume și că în afacerea aceasta am fost cu toții un trup și un suflet.

Ce privește apoi articolul intitulat „Mișcarea bienaliștilor“ îl aflu deplin de maliție și de venin, și că fiecare cuvânt arată, că autorul său poartă o ură față de noi, prin ce însuși să face ridicul. Și întru adevăr când zice, că noi rugătorii de odinioară a Ven. superioritate acum ne revoltăm asupra ei, după-ce ne-au dat rang și pâne. Involuntar trebuie ori să rîd ori să compătinesc modul de gândire a autorului. — Voiesc să-mi deie dovezi, când, cum și prin ce ne-am revoltat contra Superiorității noastre? Cine învinește Episcopatul cu un cuvânt măcar? Nu socotește autorul, că comite un păcat când să încearcă să ne mănjască în fața lumii și să ne vedească de revoluționari înainte mai marilor nostri deși noi am fost și suntem cei mai smeriți față de toți? Sau crede, că nu înțelegem ce intenționează cu ceea ce a scris? Sau crede, că nu vedem cum voiește să arunce o schinteie spre a nimici bunele rapoarte ce avem în toate privințele și prin urmare și în cestiunea din vorbă cu Prea Ven. Superioritate? Stăm eu față ridicată înaintea oricărui factor competent și suntem voioși a da samă de tot ce am făcut până acum. Suntem liniștiți în conștiința, că nici pe un moment n'am părăsit cărarea iertată. Și că este așa, e dovadă și cazul din tractul Dârgei, unde nimic nu s'au făcut altceva, decât că pe calea iertată și obicinuită preoții de acolo și-au înaintat plângerea și durerea la cel

mai competent loc. — Dacă am fi voit să ne revoltăm, puteam face altfel, adevărații să punem în mișcare toate ziarele iubitoare de senzații; dar n'am făcut-o. — „Unirea“ au fost singură foaie în care am scris, cea ce este iarăși o dovadă, că lucrăm cinstit.

De altfel pentru ce să nu ne căutăm remediu în contra măsurii cu care să imparte congrua când toată lumea, toți oamenii de bine, și chiar și mulțimea absolută a fraților cu teologie de 4 ani sunt de acord cu noi. — Imprejurarea, că mulțimea fraților aderează la acțiunea noastră este un semn, că încă nu au perit idealismul și că preoții conștii de chemarea lor să știu ridica peste sferile în cari să caută celea materiale numai.

Și suntem „rugători“ precum scrie și autorul articolului din cestiune și am fost „rugători“ în totdeauna după mandatul Mântuitorului: „Rugați-ne încet“. Dar să întreb oare care dintre frați n'a fost odată rugător umilit? La care i-s'a imbiat favoruri ori beneficii fără să le fi cerut? Regret, că cineva atinge și coarde de aceste pe care am zis cu toții și pe cari trebuie să zicem tot mereu. E dureros însă faptul, că aceste le impută cineva fără să judece, că oare când au fost mai rugător decât noi toți împreună. Nu voiesc să întru prea afund în afarerea rugărilor, căci mi teamă, că lea-și cauza durere celor ce încearcă să învie pe cei morți.

Să nu facem imputări unul altuia. Să lăsăm deoparte eventualitățile și să încercăm a face noi ceva pentru noi.

Resping cu indignare ori ce învinuire răutăcioasă și las, că ca dovadă la ceea ce am scris, „Memorandul“ ce acum să trimite în fiecare district protopopesic spre subscriere să vorbească în contra celor ce grăiesc asupra noastră și să arete, cât de fals să explică mișcarea noastră.

Augustin Popp,
preot.

Un jubileu de 100 ani.

Porcești.

Dacă vre-o societate de a meseriașilor nostri ajunge să-și sârbeze aniversarea de 10—20 ani de existență, iubim, iar dacă, mai rar, să serbează existența de 40 ani a unei astfel de societăți, atunci jubileul e triplă: jubileu deșteptarea noastră, destoinicia noastră și în câțva și micul nostru interes național de a sprijini meseria și industria noastră. Și toate acestea să fac cu drept cuvânt, numai cât să fac cu o însuflețire pe naivă din partea celor buni și prea sarbădă din partea celor indiferenți pentru întărirea noastră economică.

Ne trebuie mai multă prudentă, mai multă perseverență și un adevărat apostolat. Într-o împrejurare date numai întărindu-ne economiceste putem exista. — Și aceasta o putem face pe tăcute — imbiând numai atunci, când știm, că suntem destul de tari spre a face aceasta. — Nu ori și când și ori și unde e permisă iubirea, sunt locuri și timpuri unde un strigăt de o slabă biruință ne-ar zdrobi cu desăvârșire începutul de muncă, întărind sfârșitul bun cu zeci de ani.

Trebue să știm, că libertatea unui popor e în strânsă legătură cu situația lui economică. — Un popor bogat își poate păstra și-și poate apăra cu mult mai lesne libertatea, pe când un popor sărac e legat de sărăcia și nevoile lui.

Ar trebui să ne opunem cu tot din adinsul creșterii tineretului de azi. — La noi toți voiesc să fie domni — și toți ajung săraci. — O clasă mai săracă de domni ca la noi nu găsești ori și unde. — Carierele publice pentru noi sunt închise, iar celea cari le avem noi pentru noi nici pe departe nu sunt de ajuns ca să ofere baremi în parte, tineretului nostru ce absolvă, un trai cât de modest. — Grosul intelectualilor noștri proletari e avisat la popor și în schimbul traiului ce li-l dă poporul, ei nu-i dau nici un serviciu real. — Altcum stă lucrul însă cu meseriașii și comercianții noștri.

Impinși fiind aproape de pe toate carierele, și șicanați în tot chipul, ar trebui să înțelegem, că singură cariera economică ne poate ridica și mântul.

*

Pe tăcute, modest de tot și fără nici un indemn din afară, și-a serbat în zilele lunii Iunie jubileul de 100 ani dela existența sa „*corporatiunea pielarilor*“ sau *Tehul cordovanilor* din Porcești, un sat curat românesc așezat lângă granița României.

Aceasta societate e cea mai veche, ce o avem noi românii de dincoace. — Pielarii din Porcești s-au constituit în (teh) societate la 1808, când la noi nu era nici o pornire, nici un indemn de a îmbrățișa carierele comerciale și industriale.

Originea pielarilor din Porcești e veche, trece peste 200 ani. — Primul pielar a venit din Macedonia, și s'a numit Toma Grecu. Dela acesta au învățat și alții aceasta meserie așa că la 1808 au fost mulți, încât s'au putut constitui într'o societate sub conducerea unui vâtav (președinte). — Vitregimea vremilor i-au silit să se adune tot mai tare în jurul societății lor; — Sașii îi boicotau și batjocoreau cu toată ocaziunea. Lor nu le era ertat să-și vândă pielea în Sibiu, și peste tot, în orașele din Ardeal — ei erau siliți să cutreiere Ungaria și țările balcanice ca să-și poată vinde produsul lor. La târguri de țară însă li era permis să-și vândă pielea dar erau postăți de Sași în colțurile cele mai rele ale târgului. — Alegându-se de vâtav Andrei Simion, pielarul cel mai isteț și avut, lucrurile s'au schimbat în spre bine. El a știut să câștige societății lor — mulțămită și puterii sale fizice — dreptul de ași vinde pielea în mai multe orașe din Ardeal. — După 1849 dreptul de a vinde în Sibiu li-s'a luat, dar prin intervenția Episcopului Șaguna, au primit un privilegiu împărătesc, prin care Monarchul nostru a dat drept pielarilor din Porcești să poată vinde în Sibiu în toate zilele — acest drept îl au și azi.

În 1851 la expoziția din Londra pentru peile expuse au fost distinși cu o medalie de bronz și cu o diplomă; — asemenea au fost distinși și la expoziția din Sibiu la 1881.

La 1850 aflăm, că în societatea pielarilor erau înscriși 208 membrii — măiestrii și calfe. — Despre iscusința lor în pregătirea și colorarea pieilor vorbesc străinii. — Eră unul, cu numele Toma D. Gerginu, care știa să pregătească o piele în 2 și mai multe

colori. — Pieile lui erau căutate în Sibiu pentru mobile.

Din 1880 societatea are statute aprobate de ministrul ung.

În 1884 închizându-se granița dintre România și Ungaria cei mai mulți pielari din Porcești au ajuns la ruină — căci din Ungaria numai, nu-și puteau câștiga piei crude de ajuns pentru exerciarea meseriei lor.

Astăzi sunt puțini la număr; — de președinte au pe N. Grecu om isteț, cu minte și în stare bună — Un lucrător excelent — liferantul celor mai de samă firme din țara și străinătate. — Om de inițiativă și de muncă, care-și pricepe meseria și dela care să așteaptă mult să facă pentru înflorirea celei mai vechi meserii la noi.

Iubileul s'a făcut la indemnul lui — s'a servit un părăstas întru amintirea membrilor repausați, s'a ținut apoi o adunare în care președintele a cetit istoricul Societății „*Cordovanilor*“ din Porcești, laudând cu cuvinte frumoase destoinicia și hărnicia părinților, cari au înțeles cuvintele, că meseria e plug de aur.

După adunare a fost aranjată o petrecere populară la care a luat parte întreg satul.

Era una dintre cele mai senine privescări mersul nostru la locul de petrecere: în frunte era o ceată de copii, vre-o 70 înși veseli și zglobii, după ei lăutarii în urma cărora pășiau mândri membri Societății urmați de popor și tineret.

La iubileul acesta a fost reprezentată numai „*Societatea meseriașilor din Blaj*“, prin trei membri ai săi: dnii: *Vasile Suciu, Elie Mircea și Nicodim Baciu*. Prezența lor a făcut o impresie cât să poată de bună asupra harnicilor pielari pe cum și asupra întregului popor din Porcești. De nicăiri nu a venit nici un cuvânt de îmbărbătare ori de laudă, singur Blajul și-a ținut de datorință să-și exprime bucuria și admirația față de acești harnici muncitori români, cari cu o adevărată îndărătnicie românească au știut să-și susțină societatea lor 100 de ani.

Institutele noastre de învățământ.

Începem darea de samă asupra singuraticelor noastre institute de învățământ, după rapoartele primite asupra anului școlastic 1907/8.

1. *Raportul al XLV-lea despre gimnaziul superior fundațional din Năsăud pentru an școlar 1907/8 publicat de Ioan Gheție, director gimnazial.*

E publicat în două limbi românește și ungurește. Constatăm, că nu cuprinde nici o disertație sau studiu literar ori științific, deși după cunoștința noastră, gimnaziul dela Năsăud, numără între membrii său, profesori cu frumoase calificații. Estragem următoarele date:

Patronii acestui institut și respective corpul profesoral a fost preocupat de chestia înființării unui internat pe lângă gimnaziu. Se speră, că rezolvirea chestiunii va urma în curând, după ce „*condițiunea materială pentru înființarea acestei instituțiuni este deja asigurată*“.

Mai aflăm aci, că profesorul de muzică dl Emil Ștefănuț și-a înaintat (n'a trebuit oare?) cererea de penziune. Se pare, că și aci se repetă cazul dela Blaj, după ce și dl Ștefănuț are absolut din țară străină.

În sfârșit se mai spune, că în scopul îmbunătățirii plății profesorilor ordinari, s'a cerut dela In. Minister de culte întregirea plăților profesorilor ordinari. „*Chestiunea se află sub pertractare la Ministeriu*“.

În anul 1907/8 erau la gimnaz 14 profesori, plus 1 director, afară de aceia 4 cateheți și un medic gimnazial.

Afară de studiile ordinare conform planului de învățământ, s'a propus limba franceză în patru grupe și desemnul liber.

Colecțiunile științifice prezintă următoarele valori: muzeul pentru științele naturale, aproape 5000 cor., s'au făcut în 907/8 achizițiuni de peste 300 cor. — cel de fizică aproape 11 mii, achiziții peste 500 cor. — colecția geografică 1200 cor., muzeul filologic 1500 cor. și cel numismatic 200 cor. Biblioteca profesorală a crescut cu 24 opuri în 27 tomuri, afară de acestea s'au abonat 29 reviste (7 românești) și primit gratuit 5. (3 românești). Biblioteca tinerimei conține 3053 volume în valoare de aproape 7000 cor.

Pentru susținerea gimnaziului s'a spesat 52 mii cor. din fondul central școlar din districtul Năsăud. Afară de acesta, directorul gimnazial mai administrează: fondul studenților morboși, de peste 18 mii cor. fondul de recvisite de 12 mii cor. — cel al bibliotecii școlarelor de 11 mii cor., — pentru masa stutenților de 8600 cor. — am amintit aci numai pe cele mai mari.

În anul 1907/8 *au gustat* (!!) stipendii 5 elevi în suma de 930 cor., au mai fost ajutați școlarii din fund. Maxim Lica, 4 școlari dela Masa studenților, 12 școlari au primit cărți din fundațiunea Nașcu și au fost scutiți de didacru mai mulți elevii.

Activitatea studenților în societate, merită toată lauda, dovadă de o străduință și pătrundere a chestiilor celor mai interesante.

Între binefăcătorii Mesei studenților se pomenește cu recunoștință numele lui Simeon și Saveta Catarig, cari au dăruit acestei nobile instituțiuni un libel de depunere de 1040 cor. afară de aceștia instituțiunea această numără încă o mulțime de binefăcători.

Ce privește numărul școlarelor, și progresul, însămnăm următoarele date statistice:

Au fost înscriși 300 școlari, din cari până la finea anului au rămas 280 (202 gr-cat., 62 gr-ort. și 16 străini). Purtarea morală peste tot a fost bună, au fost eliminați 4 elevi din clasa VII, pentru că s'au pus în grevă. Progresul în studii a fost de asemenea mulțămitor: din 280 au avut un nesuficient 52. mai mulți 29.

Noutăți.

Între mărirea lui Dumnezeu. Pentru procurarea unui policandru pe sama bisericii noastre din Zorlen'ul mare au binevoit a contribui următoarele credincioase: Lucreția Popa, Iconia Gugia, Iustina Belcea câte 5 cor.; Ana Belcea 4 cor.; Ersilia Bașiu, Eugenia Crișan, Maria Vuc, Ruja Ciuciună, Maria Andraș, Iconia Vița, Cumbria Remelei, Opreța Vuc, Raina Bălan, Ana Trulea, Salomia David, Ana Vogel, Maria Tapu, Antița Tapu, Talia Trulea, Iconia Mezin, Maria Mezin, Ruja Berheci câte 2 cor.; Ana Boța 3 cor.; Maria Jura 2 cor.; Opreța Pușcu 3 cor., Persida Tripon, Floarea Vuc câte 2 cor.; Anastasia Mangiu 1 cor.; Ana Truțu, Talia

Mezin, Raina Bălaci câte 2 cor.; Maria David 1 cor.; Floarea Miloș, Zamfira Pavlic, Maria Gugia, Persida Jura, Rachila Voin câte 2 cor.; Maria Stan 1 cor., Maria Beg, Floarea Orășanu, Iustina Cornea, Ana Necșă câte 2 cor.; Ruja Spaia 1 cor.; Ruja Mezin, Maria a lui George Vuc, Crișana Borlovanu, Iconia Peptenariu, Elena Orășanu câte 2 cor.; Ruja Barbu, Gheorghita Barbu, Iconia Bagiu câte 1 cor.; Ruja Tripou, Maria Belcea, Iconia Magheț câte 2 cor.; Rudie Fischer, Roza Lohut, Matilda Faber, Ana Berényi câte 1 cor.; Maria Remelei 3 cor.; Elena Pârvan 1 cor.; Ruja Goia 2 cor.; Elena Goia 3 cor.; Iconia Goia 2 cor.; Ruja Ștef, Iconia Beg, Maria Gavrilă, Maria Remelei câte 1 cor.; Maria Deutsch 2 cor.; Maria Bagiau 1 cor.; Ana Popovici 2 cor.; Iulia Mezin 1 cor. N. N. 1 cor. Suma 140 cor. Aducând și pe această cale mulțumită susamintitelor credincioase, rog pe Părintele ceresc că această faptă maritimă să le-o scrie în cartea vieții. Zorlențul mare, în 16 Martie 1908. Iosif Popa, preot gr.-cat.

Hymen. Aurel Vodă, cleric abs. Blaj și Virginia Roman, Alba-Iulia — logodiți.

Convocare. Adunarea cercuală a despărțământului XI „Blaj” al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura popoului român”, se va ține la 12 Iuliu n. 1908, sârbătoarea sfinților Apostoli Petru și Pavel, în Crăciunel (lângă Blaj). Sara va fi producție teatrală, cu piesele: 1. „Misionarul” poezie de G. Simu, declamată de doșoara Aurelia Laț. 2. „Drumul de fier” comedie cu cântece într'un act de Vasile Alexandri. 3. „Țiganul la cununie” anecdotă de Em. Suci, declamată de dl Iosif Mărian. După producție urmează dans.

O rectificare. În nr. 25, dela 27 Iunie n. a. c., „Unirea” din Blaj, dă publicității o declarație a D-lui Sigismund Nandra, candidat de învățător, în care acest coleg să lapadă și respective neagă, că dânsul și-ar fi dat învoirea ca să fie subscris în protestul învățătorilor, în cauza suspendării profesorului A. Domide. Nu am putut presupune atâta obrăznicie din partea unui învățător. Subscrisul, am la mână corespondința, prin care dl S. Nandra, cu mâna proprie subscris plenipotența, pentru a fi iscălit în protestul din chestiune, și sunt gata să autentic corespondința aceasta cu notariul public, și pe urmă să o dau în toate ziarele noastre.

Și aceasta o voi și face îndată ce dl S. Nandra și-ar permite o nouă obrăznicie de-a reflecta adecă și la rectificarea asta, negând din nou că ar avea cunoștință de lucrul acesta.

Din cazul acesta apare, de altcum, limpede că, declarațiunea aceasta a dlui S. Nandra, a fost făcută la indemnul căruiva profesor dela preparandia din Gherla, care a înfricat de sigur pe acest „candidat de învățător”, să facă acest serviciu mășav, în schimbul cărui va fi trecut cu ușurință peste examenul de calificare la care „candidatul nostru” a pășit acum doar a 4-oară. Cu astfel de elemente dubioase cearcă institutul pedagogic din Gherla, să ridice cinstea învățătorilor... E vrednic acest institut, cu toți cei-ce îi servesc, să fie protestat din partea întreg neamului românesc.

Dlul S. Nandra îi atrag atențiunea asupra cuvintelor de „infami” și „falsificatori ordinari”, pe cari terorizat le-a folosit în declarațiunea mai sus pomenită și îi pot spune înainte că va avea să tragă consecințele la cari dânsul nu s'a socotit atunci când și-a iscălit numele sub declarațiunea din „Unirea”, care nu a purces dela sine.

Voiu cerca să descurc aceasta afacere penibilă, spre cea mai mare nefericire a colegului S. Nandra. Homorod la 30 Iunie n. 1908. Andreiu Pora, inv. dir.

Concurs. Oficiul de prefect în convictul gr.-cat. român din Sighet se curentează. Doritorii a dobândi acel oficiu să-și trimită recursele până la 1-a August n. la Tit Bud vicarul Maramurășului. Sighetul-Maramurășului, la 9 Iulie 1908. Tit Bud, vicarul Maramurășului.

Dela România Jună din Viena primim următorul apel:

Fraților!

Din răspunsurile incuse la „România Jună” ne-am convins, că întreaga studențimea română aderă la idea noastră, ca toți studenții români să se întrunească într'o organizație puternică. Vă mulțumim frățește pentru valorosul Dvoastre răspuns. Deși câteva societăți s'au exprimat numai pentru congres fără conferință de delegați, noi rămânem la părerea noastră să se țină și o conferință de delegați. La aceasta va participa fiecare societate prin delegații săi, se va fixa ordinea de zi și regulamentul congresului, ce se va ține paralel cu conferința și în care fiecare participant își va putea da părerea asupra deciziunilor luate în conferință și anunțate în congres. În conferință se vor ceti și discuta și referatele. — Tot așa rămânem și mai departe la părerea, că numărul delegațiilor să fie trei, pentru luarea deciziunilor să nu fie împiedecată prin masa participanților. La congres iea parte toată studențimea. — Programul congresului și al conferinței Vi-l vom comunica în scurt. Vă rugăm însă să ne împărtășiți dorința Dvoastre asupra punctelor ce voți să se pertracteze la congres — și Vă asigurăm, că la compunerea programului definitiv le vom respecta. Ca loc al acestui congres s'a fixat deja definitiv Iașul, de oarece transportul într'acolo e foarte ușor din toate părțile locuite de Români. — Timpul ținerii congresului va fi între 15—20 August n. și aceasta din cauza, că o mare parte din studențimea noastră e împiedecată deja pela începutul lui Septembrie, să iea parte la un astfel de congres. Primiți salutările noastre frățești și la revedere la congres. — Pentru „România Jună.” G. Telega, președinte. Dimitrie Marmeliuc, secretar. I.

Cununi vecinice. M. On. D. Alexandru Donia Donescu, preot gr.-cat. în Vaslab, în loc de cununi pe sieriul fraților săi iubiți Dionisiu și Neti, a dăruit pentru școala noastră gr.-cat. din Gurghiu 20 cor., pentru care faptă i-se exprimă cea mai mare mulțumită din partea subscrisului, Nicolau Petru, preot gr.-cat.

Constituire. Comitetul central al Ligei culturale, ales de Congresul ținut la Galați, s'a constituit pe cum urmează: Sava Șomănescu președinte, Virgil Arion și Boloban vicepreședinți, N. Iorga secretar general. Th. Dobrescu cassar, Petre Grădișteanu, D. Onciu, principe Basarab Brancoveanu și I. Tețu membri, D. Carp, Virgil Dărăscu și D. Tacu censori. În prima ședință a hotărât înființarea de secțiuni în toate orașele reședințe de județ, iar dl N. Iorga a fost însărcinat cu alcătuirea unui program de muncă. Noul comitet, potrivit cu numele și chemarea Ligei culturale, nu înțelege a face altceva decât operă culturală. Presa, fiind un factor esențial în această operă, e rugată să primească întâmplător în locul articolelor sau știrilor ce sosesc din diferite izvoare cu privire la chestia națională, informațiile competente ale Ligei. Comitetul e gata a servi presei ori-ce lămuriri, de cari ar avea nevoie cu privire la chestia națională.

Taina succesului. Numai cine simte o adevărată lipsă poate să conteze la un succes adevărat. Curățirea albiturilor e îngreunată din zi în zi de o parte prin pravul, mirosul de oraș, fumul de fabrici și cărbunii de piatră, de altă parte amestecul elementelor de curățire, și frecarea prea tare ruina total, după vre-o două spălări, orice albitură. Și tocmai la timp au aflat săpunul lui Schicht, care delătură fără oboseală ori ce murdărie de pe rufe. — Are un rezultat în curățirea rufelor până acuma necunoscut. Săpunul lui Schicht e lătit în toată Europa.

Necrolog. † Virginia Hățiegan n. Bene, soția preotului nostru Aurel Hățiegan din Corpadea, după un morb îndelungat, provăzută cu S. Sacramento, a repausat în Domnul Luni în 6 Iulie a. c. la 8^{1/2} oare p. m. în anul 20-lea al etății și în al doilea al fericiții sale căsătorii.

† Iuliu Gruția, după un morb greu și îndelungat, provăzută cu mângăierea drepților, a repausat în Domnul Duminecă în 5 Iuliu n. 1908 în etate de 28 ani.

Odihnească în pace!

SPRE ȘTIINȚĂ. Despre invitări la petreceri, la cununii, anunțuri, avisuri etc. tipărite în Tipografi străine, sau pe care nu e semnată tipografia unde s'au tipărit nu luăm notiță.

Posta Redacțiunii.

G. P. în Z. Sunteți în ordine.

Edict de licitare.

Pentru asigurarea lucrărilor necesare la edificarea bisericii edificând din partea comunei bisericesti gr.-cat. Ibănești, protopiatul Reghinului, se va ține la 25 Iulie 1908, la oarele 10 a. m., în școala gr.-cat. din Ibănești, licitațiune publică cu oferte în scris și verbal.

Planul, preliminarul de spese, conceptul contractului, și condițiunile de licitare și edificare sunt expuse spre vedere în cancelaria subscrisului preot, în Hodac.

Cheltuelile sunt preliminate cu 22,541 cor. 72 fil.

Doritorii de a licita se invită prin aceasta, ca înainte de începerea licitației să-și prezinte ofertele, împreună cu vadiu de 10 % dela suma ofertului lor în cancelariile subscrisilor.

Reghin, la 7 Iulie 1908.

Ariton M. Popa,
protopop gr.-cat.

Todor Branea,
adm. par. gr.-cat. al Ibăneștilor în Hodac.

(22) 1—1

30,000 Cor.

Garanță de curățenie.

In culind și în casă

să pot curăți și spăla toate cu

săpunul HIRSCH alui SCHICHT.

El este rezultatul unui studiu serios de ani de zile. Poșede o extraordinară putere de curățire — și nu conține nici un fel de element ce ar ataca obiectul ce să spală. Drept aceea să poate folosi ori și unde și chiar și acolo unde săpunul comun nu să poate folosi și unde trebuie o deosebită grijă.

(21) 1—8

Partea literară.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare)

25

Ea sări sus și gesticulă ca turbată; lacrimile îi curgeau pe obraji înfloritori și își frângea mâinile. Când zări pe împărat, îi căzu la picioare și-i cuprinse genunchii. „Dulcele meu Nero, trăiești?... Cât sum de mulțumitoare zăilor!”

Nero eră mișcat până la lacrimi; el o îmbrătoșă și-i acoperi fața cu sărutări ferbinti.

Târziu după aceea se reîntoarse Tigellinus; părul îi eră zburlit, hainele sfârticate. „Stăpâne,” zise el zdrobit, „n-am aflat pe ucigaș. Dar mă jur, că nu mă voi odihni, până ce nu l-am descoperit, ca se pot depune capul său la picioarele tale.”

„Îți mulțumesc, fidelul meu, zise Nero și-i întinse mâna. „Dar poate, că pumnalul găsit va fi în stare să ne ducă pe urma ucigașului. Unde-i pumnalul?”

Furius se apropiă și puse pumnalul pe masa cea de marmoră.

Tigellinus cercetă arma; deodată scoase un țipet puternic. „Zăilor, e cu putință?”

„Ce este?” întrebă Nero tremurând.

„Stăpâne, privește, sămnul acesta: este emblema Agrippinei!”

Nero sări de pe pernele sale și privi la sămn. În mănunchiul de aur al pumnalului eră gravată litera latină A, încunjurată de o cunună de laur.

Nero păli. „Așadar Agrippina a tocmit pe ucigaș.” Suspinând el își acoperi fața cu mâinile și recăzu, ca mort, pe perne.

Curtenii se retraseră în tăcere; numai Poppăa și Tigellinus rămasă lângă Cezarul aproape nebun de frică și de groază.

Numai noaptea târziu îl părăsiră; ei triumfau, de oarece și-au ajuns scopul. În sfârșit Nero s'a învoit se întărească sentința de moarte a mamei sale. Ei i-au explicat, că acest lucru eră neapărat de lipsă, și Nero și-a dat învoirea.

Poppăa abia își putea ascunde bucuria; în sfârșit ea a învins pe mândra Augustă, și numai una o mai împiedecă încă, se urce treptele tronului Cezarilor; dar această pedecă încă trebuia se fie delăturată.

Pe drum către apartamentele sale, Tigellinus se întâlni cu Vatinius, piticul.

„S'a sfârșit comedia?” întrebă acesta râzând.

„Taci, broască,” zise Agrigentul, „e și mai mare lucru: comedia va deveni tragedie.”

„Intr'adevăr? Te admir, Tigellinus! Cât de isteț ai știut se pui toate la cale! Dar mai cu seamă cu pumnalul: interesant de tot!”

„Bah, a fost un lucru foarte ușor pentru spionii mei, ca se șterpelească o armă de a Agrippinei. Acum ea e pierdută.”

„Cum gândești —?”

„Despre asta de altădată, micuțule! Eu admir pe Poppăa: a fost interesant, cum a știut se leșine.”

Piticul răsă. „Și împăratul n-a simțit nimic?”

„Cum se simtă! Sisiphos a jucat perfect rolul ucigașului. Acum el este mut pentru totdeauna, de oarece l-am aruncat la pești. Împăratul deja de mult caută un motiv, ca se nimicească pe Agrippina: acum motivul e aflat!”

„Atunci Agrippina e pierdută!”

„Chiar ca Sisiphos! Noapte bună!”

* * *

În sara următoare ședeau Poppăa Sabina, Tigellinus și Vatinius într-o grotă din grădinile împărătești. O lumină roșietică străbatea printră frunziș. Lângă o masă luculică ei își făceau planul, în ce chip se prăpădească pe Agrippina. Apoi beau vin roșu ca sângele, din cești de aur.

Tigellinus își ridică pocatul cel de aur: „În sănătatea ta, cea mai frumoasă de pe rotogolul pământului”, vorbi el. „Ești mai încântătoare decât Aphrodita. Pentru corpul tău ambrozic te-ar putea invidia și zeii. Nu ne dă cu totul uitării, divină, atunci când purpura îți va împodobi umerii tăi încântători.”

Sabina surise, apoi consumă cu plăcere o stridie stropită cu vin de Chios, iar scoicele le trânti de capul piticului.

Acesta suspină. „Frumseța,” zise el „este un dar al zeilor. Lângă leagănul meu n-au stat Grațiile. În schimb ele mi-au dat mai multă înțelepciune decât altor muritori.”

„Găgăuț prost”, rise Sabina, „vrei să ne batjocorești? Nu știi tu, că într-un corp scârnav locuiește și un spirit scârnav?”

„Vestmântul șerpelui încă schintează”, zise Vatinius cu răutate, „și el totuși scuipă venin.”

„Da, dar pentru aceea totuși mai bucuroș te uiți la el, decât la o broască,” rise Poppăa. „Negrule, planul tău nu-i bun. Asupra ei veninul n-are putere — despre asta sunt dovezi. Tigellinus, nu știi tu altceva mai bun?”

Acesta afirmă. „E foarte simplu,” zise el. „Vom aranja o serbare de împăcare între el și ea. Mă rămășesc pe o sută de cămile albe față de un măgar chilav, că ea va veni; ea încă și acum visează de purpură! Serbarea va fi grandioasă. O corabie lucioasă, cum n-a mai văzut încă marea, va duce pe Agrippina încoace și în înapoi. Noaptea, când se va reîntoarce acasă, se ridică o furtună... corabia se fărâmă —”

„Dar dacă furtuna nu vine”, îl întrerupse Sabina, care îl ascultase cu încordare.

Agrigentul răsă. „Furtuna ori vreme liniștită,” zise el, „e tot una! O trăsătură de sfoara cea ascunsă: și corabia se desface în două, ca scoicele acestea de stridii. Păreții corabiei sunt umpluți cu plumb: ei trebuie să se cufunde și se tragă și pe Agrippina în adâncime...”

„Lipsește numai bărbatul, carele se conducă corabia”, zise Vatinius.

„E aflat”, iubilă Poppăa. „Cunosc un om, carele pentru aur face totul. El și cu soții săi se țin pe lângă muntele Misenum... și se numește... Anicetus...”

„Te admir,” zise Tigellinus, „ai aflat pe bărbatul potrivit. Pentru o mie de sestertii acesta își vinde și pe mamă-sa. Dulce Sabina nu cruța aurul!”

Poppăa rise. „Aveți răbdare, toate vor fi bine,” zise ea. Înainte de schimbarea lunii, ursăta ei s'a împlinit.”

Cu privire triumfătoare se uita ea în sus la luna lucitoare, iar Tigellinus și Vatinius îngenunchiară din înaintea ei, îi sărutară mâinile și-i jurară credință, ca la Augustia cea viitoare.

Capitul XX.

Ultima călătorie.

Agrippina odihnea pe perna umflată în vila ei dela Bauli, lângă marea albastră; privirile ei rătăceau afară peste valurile ce străluceau în lumina soarelui.

„Valurile vin și merg,” zise ea către Aceronia, „și simțul oamenilor e schimbăcios ca marea. Vină, draguță, și-mi cetește scrisoarea, ce mi-a trimis împăratul.”

Aceronia luă pergamentul, își dete buclele cele roșii de pe frunte și ceti:

„Claudius Nero Cezar către Agrippina, mamă-sa cea iubită. Salute, fericire și binecuvântare!”

Cu cea mai adâncă întristare simțesc, cum inimile noastre amenință, să se înstrăineze de către olaltă. Mamă scumpă, se lăsăm îngropat aceea, ce ne-a despărțit. Șterge toată mânia din inima ta și mă iubește, cum te onorez eu pe tine! Vină la peptul meu și mă iartă!

Lumea să fie martoră la iubirea și amicitia noastră eternă! Vină la mine, scumpă! Vină...!

O sărbare măreață va sigilă unirea noastră cea nouă. Te invit la această sărbare, și mâne îți trimit corabia mea cea mai pompoasă! Vei înainta pe roze!

O, scumpă mamă, cât de singuratec este pe tron, cât de pustiu! Mă înfioară frigul! Vină la peptul meu, încălzește-mă iubește-mă.

Nu-i adevărat: tu vii? Va fi o zi fericită! Te sărut! Fi sănătoasă!”

Aceronia clătina din cap și zise: „E foarte dulce, ceea ce scrie împăratul: cu miere se prind țînțarii.”

„Taci, pisică roșie, și nu te atinge de maiestatea împăratului.”

„Frumoasă maiestate: mantaua este găurită și printre sfârticături se vede pielea cea păroasă a leului. Eu rămân acasă.”

„Eu merg, și Aceronia mă însoțește. Așa voesc eu!” adause ea cu stricteță. „Dă-mi peană și pergament!”

Aceronia aduse obiectele cerute. Agrippina netezi pergamentul și scrisese:

„Către Claudius Nero Agrippina, împărăteasa!”

„Mulțumită zeilor, cari ți-au luminat sufletul! Da, vin, fiindcă te iubesc! La inima mea ai să te încălzești, ai să fii fericit. O meriți! O, fiul meu, mă jur pe toți zeii, că eu nu doresc altceva decât fericirea și mărirea ta. Roma alterna! Roma preste toate! Vale!”

Împărăteasa împătură pergamentul, îl legă cu frunze de purpură și-l sigilă.

Aceronia dete scrisoarea servitorului, ce așteaptă și dispuse să se facă pregătirile pentru călătoria de mâne la Bajă.

În ziua următoare, pe la amiază o corabie pompoasă își aruncă ancora în micul port dela Bauli.

O gardă de onoare compusă din douăzeci de soldați marinari, conduse pe împărăteasa la corabie, unde fu primită de cătră Anicetus, comandantul flotei dela Misenum.

„Pfui, cât e de scârnav!” șopti Aceronia. „Seamănă cum se cade cu un câne.”

„Cu atât mai bine,” zise Agrippina, „acum avem aci și câne, și pisică.”

Agrippina cercetă cu priviri scrutătoare corabia cea escelentă. „Vom avea bună călătorie?” întrebă ea pe Anicetus. „Mi-se pare, că barca aceasta plutește foarte adânc.”

„Ah, Augustă, barca aleargă lin, ca o lebedă. Întindeți pânzele! Puneți mâna pe vâsle!” demândă el matrozilor.

Un vânt lin umflă pânzele și vasul plecă ca o săgeată.

„Cum se numește vasul?” intrbă împărăteasa.

„Neptun! Privește, Augusta, statua zeului mării de lângă cortul tău!”

Împărăteasa înaintă peste tapetele babilonice, cari erau întinse pe podul vasului.

„Escelent vas”, lăudă Aceronia, „catargurile din lemn de citru, pânzele din byssus și purpură, marginea bordului îmbrăcată cu tinichea de aur. Dar încă această statuă uriașă a zeului mării: mi-e frică de ea! Este de aur?” întrebă ea și pipăi cu cu degetul arătător genunchiul cel uriaș.

„Ba nu”, zise Agrippina, „aramă poleită cu aur! Însă un lucru adevărat artistic.”

Împărăteasa cu Aceronia se așezase pe pernele de purpură, cari erau întinse sub cortul cel de mătăasă, pe când sclavele se ținură în depărtare cuvenincioasă.

Ascuns după un catarg, Anicetus privea îndârjit la împărăteasa și-și frecă nasul său turtit de lemnul cel luciu. „Ultima ta călătorie, împărăteasă mândră”, murmură el încet printre dinți. „Genială ideie din partea mea — ea îmi și aduce două milioane — se umplu cu plumb statua lui Neptun și păreții cei goli ai corabiei: va fi admirabil!”

La port se vedeau mii de oameni; după debarcare, împăratul grăbi în brațele mamei sale și îi sărută fața și mâinile. Poporul iubilă.

Drumul până la palatul împăratului era presărat cu flori, iar coloanele vestibulului erau ornate cu frunze.

Poppăa salută cu umilință pe împărăteasa; Agrippina însă nu se lăsă așa ușor să fie înșălată. Umilința aparentă a lui Poppăa se vedeă, că era numai prefăcătorie. De astădată însă „dulcea Sabină” și-a dat de om. Agrippina se arătă așa de grațioasă, încât întreagă Curtea rămase încântată, când se adunară în sala cea spațioasă a tricliului. Poppăa se întrebă mirată, că oare această pretenie a împărătesei eră adevăr ori combinare. Pentru aceea ea totuși primi sărutarea împărătesei, numai cât după aceea își șterse obrazii.

Anicetus povesti cele mai îngrozitoare aventuri maritime.

Nero beu mult, și vorbeă cu fiecare ceașcă, pe care o goleă, și să fereă să se uite la mamă-sa; se simțea tare neliniștit.

În decursul mesei, Nero se plecă la urechea mamei sale și șopti: „Avem să vorbim despre lucruri foarte importante. Însă te rog: nu astăzi! Ziua aceasta să fie întreagă dedicată veseliei.”

Agrippina triumfă și de oarece într'aceea se apropia noaptea, ea se ridică spre a-și lua, pentru astăzi, rămas bun.

Atunci Nero ridică ceașca cea de aur, plină cu vin dela poalele Aetnei, și-i închină surizând: „Să călătorești în pace!” Vocea sa tremură și Agrippina crezu, că el eră tare mișcat.

Nero însoți pe mamă-sa la țărm; eră tare vesel, glumea și râdea. Marea oferea un aspect fermecător; luna își revărsă lumina sa trâmurătoare peste golf, pe undele căruia se legăna corabia cea frumoasă, carea avea să ducă pe împărăteasa la Bauli.

Când Agrippina își puse piciorul pe puntea de imbarcare, Nero i-se aruncă la pept și o sărută: nu eră în stare se vorbească, căci limba îi zăcea ca înțepenită în gură.

Un ultim rămas bun!

Apoi matrozii își cufundară vâslele în apă și vasul cel mândru porni la largul mării, între sunetele muzicii și între strigătele mulțimei de pe țărm.

A fost o călătorie foarte plăcută! Agrippina înotă în fericire; toate s'au întors spre bine, împăratul s'a reîntors în brațele ei, și purpura îi învăluia mai cu putere ca până aci umerii ei regești. Cu împăratul ea și-a recucerit vechia putere cezanică, nemărginită. Ca odinioară, ea putea acum iarăși se dicteze legi lumii și se înhame popoarele la carul ei triumfal.

Un suspin, ce răsună lângă dânsa, o smulse din visurile ei. Aceronia zăcea la picioarele împărătesei și se uita cu ochii ei cei mari în universul nemărginit.

„Ce-ți este, Aceronia!”

„Iartă-mă, stăpână, dacă te-am conturbat — eu cred, că visez cu ochii deschiși.”

„Despre ce ai se visezi tu?”

„Despre Bajă și despre bărbatul cel cu nasul turtit. El nici nu-i chiar așa urât.”

„Credeam că ai gust mai bun. Însă dacă-ți place, iea-l!”

„O, stăpână, crezi tu, că el se lasă numai așa, se fie luat? Deja de mult mă uit după el, încât mă dor ochii —”

„Mai bine ochii — decât inima!”

„Aceasta încă mă doare! Dar privește, stăpână: Colo, colo... departe afară... privește numai: acolo cade o stea în mare! O stea cu coadă aprinsă! Sfântă Isis: acum ea a dispărut. Aceasta însămnează o nefericire mare, stăpână....”

„Ești, chiar nebună, Aceronia! Eu nu văd nimica! Dar — colo lângă catarg stă Anicetus. El să uită urât cătră noi. V-ați certat? Indată să mergi la el și să-i dai sărutul de împăcare! Când patronul corabiei este mănios, atunci zăii trimit furtună.”

Spaniola răsese. „Stăpână,” zise ea, „mai bine sărut pe zăul cel gros al mării, carele se uită așa de fudul peste bord. El este cu mult mai luciu și mai fin decât Anicetus, când e mănios. Vântul s'a întors. Însă eu totuși mi-l voi cuceri, ori vrea, ori nu.” Ea alergă la statua lui Neptun, o îmbrătoșă și își apăsă buzele pe aramă.

„Fi grațios, puternice zău al mării!” se rugă ea.

O pocnitură și o părăitură grozavă le făcu pe amândouă se amuțască; săriră sus

încremenite; sângele amenință se li-se închege în vine.

Catargurile corabiei se rupseră, pocnind, în două, iar rudițele cortului se făcură tot țanduri și îngropară pe Agrippina cu povara lor de mătăasă. Aceronia și sclavele scoaseră țipete înfiorătoare și se acătară desperate de palancele corabiei.

Agrippina văzu înaintea sa trunchiul uriaș al corabiei cu catargurile sale rupte și cu pânzele cele sfârticate, printre cari se furișau staturi înfiorătoare, asemenea demonilor, pentru a dispărea în întunecime.

O tortă arzândă căzu pe stofa cea ușoară de mătăasă și o aprinse. Împărăteasa sări sus înspăimântată; la lumina roșie a focului ea observă vasul cel crepat, carele eră tăiat în două la mijloc, ca prin o lovitură de sabie ascuțită. Un abiz înfiorător o despărți de cătră trunchiul întunecat al corabiei, iar împrejur țîșiau valurile cele negre și o stropeau cu spumă umedă.

Ea-și vedeă sclavele în hainele lor ușoare, cum se acătarău de catarguri și de marginea bordului, cum își întindeau în sus brațele cele albe și strigau după ajutor cu voci înfiorătoare. O milă nespūsă o cuprinse pentru sârmanele, o milă, pe carea până aci ea n'a cunoscut-o nici odată încă, și carea amenință să-i sfășie inima.

Ea voi să strige, să le mângăie, să le încurajeze; însă vocea îi denegă serviciul; ea simți cum valurile îi udau picioarele și haina, văzu, cum păreții corabiei se cufundau, și apele cele negre, înfiorătoare, se revărsau în valuri zgomotoase peste copertă.

Atunci ea scoase un țipet desperat și îmbrătoșă statua de aramă a zeului mării, ca și când ar așteptă dela el ajutor și mântuire. Însă uriașul cel de aramă se cufundă tot mai adânc în valuri. Agrippina văzu, că era pierdută; ea lăsă capul zeului mării, pe carele îi ținea îmbrătoșat, și se repezi la o frântură de catarg, carea înotă pe dinainte-i. Ținându-se bine de bucata cea de lemn, ea aruncă o ultimă privire asupra corabiei ce se scufundă și zări, cum Aceronia se acăta de un catarg frânt și strigă după ajutor.

Agrippina voiă se strige, atunci însă fu apucată de un val puternic, carele o împinse afară în marea cea întunecată.

Luna se ascunse după un nor și un întunec înfiorător zăcea peste corabia ce se cufunda. Sclavele cari mai trăiau, erau jumătate nebune de spaimă și frică. Aceronia simța, cum o părăsiau puterile și cum valurile îi apucau corpul, cu brațe uriașe, și o trăgeau în adâncime. Ea scotea țipete înfiorătoare.

„Anicetus: ajutor!... Unde întârzii: scapă-mă!... Ah, cum îți voi răsplăti!... Aci, bravule, aci... ajută... scapă, mântuește pe mama împăratului!”

O barcă se apropia; într'ânsa stetea drept un bărbat în mantană. Aceronia recunoscu fața; ea strigă cu bucurie: „Anicetus, aci, aci! Scăpați pe mama împăratului!”

Ea credea, că Anicetus mai curând va aduce ajutor mamei împăratului, decât unei sclave.

Fața lui Anicetus sămăna cu cea a unui demon.

El se întoarse cătră soldații săi, feciori sălbatici, temerari: „Pe Hades,” zise el, „ea încă nu-i moartă!”

Aceronia strigă tot mai tare: „Scăpați-mă, eu sum împărăteasa!”

„Asta mi-ar mai trebui,” bombăni Anicetus, „se rămână în viață! Lovește, căpitane!”

Obaritus, căpitanul cel uriaș, sălbatic, ridică săcurea și aplică o lovitură puternică în fruntea Aceroniei. Un strigăt înfiorător răsună... Apoi mâinile fetei se desfăcură de catarg și ea se cufundă ca o umbră palidă în adâncime....

Barca lui Anicetus sbură ca o săgeată peste apele zgomotoase și dispără în întunecul nopții.

Scânduri și catarguri rupte înotau pe valurile întunecoase; o mână mică, albă, se ridică, ca o nălucă, spre a prinde sfărmiturile. Degetele cele palide însă prinseră în gol și dispărură repede în valuri.

De după nor apărură luna și-și revărsă lumina cea blândă peste cadavrele cele palide, cari înotau printre sfărămăturile corabiei.

(Va urmă.)

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“ Nr. 26. Anul VII. cu următorul sumar: Aurel C. Popovici. Invățământ și Educație. II. — R. D. Mircea. Cupidon (poezie). — Mihail Sadoveniu. Scrisoare de vară. — D. Anghel. În căutarea Tabiei a XVIII. — C. Sandu-Aldea. Pescar de Islanda (trad. din Pierre Loti). — Mihail Lungianu. În sara de Sfântul Gheorghe. — * * * Revista Generală.

„Neamul Românesc“ Nr. 75. Anul III, cu următorul sumar: Politică înaltă bucovineană și corupție crasă evreiască de N. Iorga. — Lupta unui erou, de un ofițer. Moravuri triste, de N. Stroe. — Casa studenților, de Ștefan Bogdan. — Poți fi cămătar la băncile populare? de T. B. Politică la Sate, de C. T. — Din centrele româniei: Botoșani, Dolj, Iași, Ploiești. — Cronica, de N. Iorga și alții.

Teologia dogmatică fundamentală vol. I. **Apologetica creștină** vol. II. **Tradițiunea și Biserica**. Costă fiecare volum 5 cor. + 30 fileri porto, **Teologia dogmatică Specială** vol. I. **Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația** de Dr. Vasile Suciu, profesor de teologie. Costă 7 cor. 30 fil. + 30 fil. porto. A se adresa la Librăria semin din Blaj.

Isus Hristos și viața modernă.

Traducere românească, de Dr. E. Dăianu.

Volum de 125 pag. elegant compactat în pânză. Prețul 1 cor. 50 fil. + 15 fil. porto.

Predicile lui Petru Maior.

(cu litere latine)

Vol. III.

Propovedanii la oameni morți.

Volum elegant compactat în piele și pânză. Prețul 4 cor. + 20 fil. porto.

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procura dela Librăria seminariaală din Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor respnz.: Augustin Gruția.

Circulația trenurilor

prin gara Blaj—Kükülöszög — valabilă din 1 Iunie n. 1908.

cătără Teuș pleacă:	personal	12:53
	mixt	7:02
dela Teuș sosește:	acelerat	7:55
	acelerat	2:52
cătără Prajd pleacă:	personal	1:53
	acelerat	10:18
dela Prajd sosește:	personal	8:09
	acelerat	5:40
cătără Teuș pleacă:	personal	9:00
	personal	12:39
dela Teuș sosește:	acelerat	12:22
	mixt	3:58
cătără Prajd pleacă:	personal	2:08
	acelerat	9:05
dela Prajd sosește:	mixt	3:02
	personal	9:11
cătără Teuș pleacă:	mixt	2:48
	personal	8:44
dela Teuș sosește:	personal	12:38
	mixt	6:48

trenurile personale circulează numai luni mercuri și sâmbătă până la D.-Sân-Mărtin, — în Iulie și August zilnic până la Prajd.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(27) 44—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(28) 44—52

Intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 95,816.412 coroane. capitale asigurate asupra vieții: 9,882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.